

Шлях да развіцця разумовай дзейнасці і творчасці

Арганізацыя даследчай дзейнасці школьнікаў на базе рэсурсных цэнтраў

У сучаснай школе настаўнік павінен не толькі забяспечыць засваенне вучнем пэўнага мінімуму ведаў, але і навучыць асноўным метадам іх атрымання, а таксама прыёмам даследавання.

На ўроках біялогіі, хіміі, матэматыкі ў адпаведнасці са спецыфікай вучэбнага прадмета ў школьнікаў фарміруюцца метадалагічныя веды аб працэсе пазнання і заканамернасцях навуковых даследаванняў. Вучням прапаноўваюцца розныя заданні даследчага характару, і такім чынам яны ўцягваюцца ў даследчую дзейнасць.

Для гэтага на ўроках біялогіі, ўроках — семінарскіх занятках дзеці самастойна вывучаюць матэрыял па розных крыніцах ведаў і калектыўна абмяркоўваюць вынікі сваёй работы. Семінары знаходзяць прымяненне ў практыцы навучання біялогіі ў старшых класах. Структура семінарскіх заняткаў можа быць рознай і залежыць ад складанасці пытанняў, якія абмяркоўваюцца, дыдактычных задач, ступені падрыхтаванасці вучняў да самастойнай работы.

На ўроках матэматыкі рабоце па фарміраванні інтэлектуальных уменняў і навыкаў садзейнічаюць сучасныя інтэрактыўныя і інфармацыйныя тэхналогіі, якія шырока ўкараняюцца ў практыку работы школы настаўнікамі К.С.Асмыковіч, Т.А.Дзядковай і С.А.Даніленка. На ўроках матэматыкі школьнікі вучацца разважаць, даказваць, знаходзіць рацыянальныя шляхі выканання заданняў, рабіць адпаведныя высновы.

Дзеці спачатку падбіраюць, угадваюць рашэнне, спрабуючы розныя варыянты, а потым іх абгрунтоўваюць. І калі дзіця

ўсведамляе спосаб пошуку, то тады яно зможа выкарыстаць яго і ў наступны раз. Прымяненне даследчага метаду магчыма ў ходзе рашэння складанай задачы, аналізу інфармацыі з першакрыніцы, вырашэння пастаўленай настаўнікам праблемы. Гэта могуць быць заданні, якія паддаюцца хуткаму рашэнню ў класе, дома ці якія патрабуюць цэлага ўрока, дамашнія заданні на пэўны тэрмін.

Вялікі ўклад у фарміраванне даследчых уменняў школьнікаў 7—11 класаў уносяць лабараторныя і практычныя работы па біялогіі і хіміі. Напрыклад, на базе рэсурсных цэнтраў выкарыстоўваюцца практыкумы, заснаваныя на камп'ютарызаваным эксперыменце з выкарыстаннем лабараторыі "Архімед".

Асаблівае роля ў фарміраванні даследчай дзейнасці адводзіцца інтэлектуальным гульням. Інтэлектуальная ці дыдактычная гульня вырашае выхаваўчыя, вучэбныя і развіццёвыя задачы, правяраючы ўзровень атрыманых ведаў, стымулюючы пошукавую работу, развіваючы кемлівасць, фарміруе лагічнае мысленне, пашырае круггляд, абуджае жаданне тварыць. Акрамя таго, на базе рэсурсных цэнтраў праходзяць факультатывы, галоўная задача якіх — падрыхтоўка школьнікаў да правядзення даследчай работы. Да такіх факультатываў можна аднесці "Займальны свет жывёл" для вучняў 8 класаў, які прадугледжвае разам з тэарэтычнымі ўрокамі шырокае выкарыстанне экскурсій, назіранняў, практычных работ па вызначэнні жывёл і шлядоў іх пражывання, а таксама правядзенне прыродаахоўных мерапрыемстваў.

У работу факультатываў рэсурснага цэнтра па хіміі актыўна ўкараняюцца сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі, мак-

сімальна выкарыстоўваюцца тэхнічныя сродкі і абсталяванне хімічнай лабараторыі. Настаўнікамі Л.Ф. Казак, Д.С.Фірага і І.Г.Багіно арганізавана работа школьных і міжшкольных факультатываў, у тым ліку гарадскога факультатыву "Практыкум па падрыхтоўцы да алімпіяд па хіміі".

На базе рэсурснага цэнтра па біялогіі, хіміі і матэматыцы ў 7—11 класах вучні спрабуюць сябе ў якасці даследчыкаў, вынікам гэтай дзейнасці можа быць выступленне на навуковых канферэнцыях рознага ўзроўню.

Даволі часта кіраўнікамі даследчай дзейнасці школьнікаў выступаюць навуковыя работнікі ці педагогі ўстаноў вышэйшай адукацыі. Так, у нашай школе наладзіліся цесныя сувязі з вучонымі Інстытута заалогіі НАН РБ, хімічнага факультэта БДУ.

Штогод па выніках даследчай дзейнасці праводзіцца школьная навуковая канферэнцыя на вучэнцаў. Работа канферэнцыі арганізуюецца ў рамках прыродазнаўчай і фізіка-матэматычнай секцыі.

Усе формы арганізацыі даследчай дзейнасці школьнікаў адыгрываюць значную ролю ў стварэнні ўмоў для праяўлення і развіцця агульнай і спецыяльнай адоранасці вучняў, у развіцці пазнавальных інтарэсаў, вучэбнай матывацыі і фарміраванні прафесійных намераў школьнікаў. У пэўным сэнсе можна гаварыць аб сфарміраванай сістэме арганізацыі даследчай работы школьнікаў, якая мае значны выхаваўчы і развіццёвы патэнцыял, стварэнні сістэмы прыцягнення вучоных для рэальнага кіраўніцтва даследчай дзейнасцю школьнікаў.

Зінаіда МІХАЙЛАВА,
намеснік дырэктара
па вучэбнай рабоце
сярэдняй школы
№ 22 Мінска.

